

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 19848/2024
03.04.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Светлана Стојковић Обрадовић, адвокат из ..., против тужене ББ из ..., чији је пуномоћник Миленко Малешевић, адвокат из ..., ради стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2674/23 од 17.01.2024. године, у седници одржаној 03.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2674/23 од 17.01.2024. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 1408/16 од 24.11.2022. године, исправљеном решењем истог суда од 11.05.2023. године, ставом првом изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца, па је обавезана тужена да му на име стицања без основа исплати износ од 67.500 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате са припадајућом каматом почев од 19.03.2007. године до исплате, као и новчани износ од 10.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате са припадајућом каматом почев од 23.05.2007. године до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за исплату законске затезне камате на досуђени износ од 10.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате почев од 04.05.2007. године закључно са 22.05.2007. године. Ставом трећим изреке, одбијен је компензациони приговор истакнут од стране тужене. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 657.850,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 2674/23 од 17.01.2024. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 1408/16 од 24.11.2022. године, исправљена решењем истог суда од 11.05.2023. године у делу става првог изреке којим је обавезана тужена да тужиоцу исплати износ од 60.750 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда исправљена решењем истог суда од 11.05.2023. године у преосталом делу става првог

изреке тако што је обавезана тужена да тужиоцу на досуђени износ од 60.750 евра исплати камату по стопи Европске централне банке почев од 19.03.2007. године до 24.12.2012. године, а почев од 25.12.2012. године до исплате законском затезном каматом по стопи прописаној Законом о затезној камати све у динарској противвредности по средњем курсу НБС. Ставом трећим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П 1408/16 од 24.11.2022. године, исправљена решењем истог суда од 11.05.2023. године у преосталом делу става првог изреке, тако што је обавезана тужена да тужиоцу исплати износ од 20.000 конвертабилних марака са каматом по стопи Европске централне банке почев од 23.05.2007. године до 24.12.2012. године, а почев од 25.12.2012. године до коначне исплате законском затезном каматом по стопи прописаној Законом о затезној камати, све у динарској противвредности. Ставом четвртим изреке, укинута је пресуда Вишег суда у Београду П 1408/16 од 24.11.2022. године, исправљена решењем истог суда од 11.05.2023. године у преосталом делу става првог изреке којим је обавезана тужена да тужиоцу исплати износ од 6.750 евра са припадајућом законском затезном каматом почев од 23.05.2007. године до исплате, као и у ставу четвртном изреке и у том делу предмет је враћен истом суду на поновно суђење.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права из чије садржине произлази да другостепену пресуду побија у усвајајућем делу (ставовима првом, другом и трећем изреке).

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 10/23) и утврдио да ревизија тужене није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Неосновано се ревизијом указује да је у поступку пред другостепеним судом учињена битна повреда одредаба парничног поступка прописана чланом 374. став 1. у вези са чланом 8. ЗПП. Ревизијско указивање на битну повреду парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП није релевантно, зато што та повреда не представља дозвољен ревизијски разлог у смислу члана 407. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању парничне странке су у сродничком односу. Тужилац је као власник двособног стана број 5 у ул. ... бр. .. у Београду, специјалним пуномоћјем од 26.02.2007. године овереног пред Другим општинским судом у Београду под Ов. бр. 5102/2007 од 08.03.2007. године, овластио тужену да у његово име и за његов рачун може потписати и оверити код суда као продавац уговор о купопродаји предметне непокретности, ближе описане у образложењу нижестепених пресуда, као и да у његово име прими укупну купопродајну цену на руке или на свој рачун и да у његово име отвори динарски девизни рачун и располаже средствима на рачуну, као и да обави све остале неопходне радње у циљу реализације наведене купопродаје. Специјалним пуномоћјем од 30.04.2007. године, овереним пред Трећим општинским судом у Београду под Ов. бр. 7843/2007 од 04.05.2007. године, тужилац је као власник стана број 16. у улици ... у ... овластио тужену да може у његово име и за његов рачун потписати и оверити код суда као продавац уговор о купопродаји предметне непокретности, као и да у његово име прими укупну купопродајну цену на

руке или на свој рачун и да у његово име отвори динарски и девизни рачун и располаже средствима на рачунима, као и да обави све остале неопходне радње у циљу реализације наведене купопродаје посебно је овластивши да у његово име да хипотекарну изјаву у вези са предметном некретнином уколико се новчана средства ради исплате уговорене купопродајне цене обезбеђују путем кредита. По основу специјалног пуномоћја од 26.02.2007. године, тужена је у име и за рачун тужиоца са ВВ закључила уговор о купопродаји стана број 5 у ул. ... број .. који је оверен од стране Другог општинског суда у Београду под Ов. 3461/07. Стан је продат по уговореној цени од 67.500 евра. Од новца који је примила на име продаје овог стана (67.500 евра), тужена је 23.03.2007. године на своје име купила два стана у сивој фази који се налазе у ул. ... број .. и то за 34.000 евра стан бр. 17 површине 42м² и за износ од 496.000,00 динара стан бр 4. површине 31м², ближе описано у образложењу нижестепених пресуда. Након тога, тужена је 23.05.2007. године по основу специјалног пуномоћја од 30.04.2007. године у име и за рачун тужиоца са ГГ из ..., закључила уговор о купопродаји стана у ..., који је оверен пред нотаром Дузан Јусуфом из ... под ОПУ бр. 149/07, а затим је задржала за себе 20.000 конвертабилних марака који је примила на име продаје овог стана. Утврђено је да је тужена задржала и новац добијен од продаје претходно купљеног стана (број 17 у улици ... број ..) а који је продала за 46.500 евра тако да је продајом наведена два тужиочева стана и куповином два стана на своје име као и задржавањем новца добијеног од продаје станова тужиоца прибавила себи имовинску корист која прелази 1.500.000,00 динара. Због наведених радњи, односно злоупотребе датих овлашћења у намери да себи прибави имовинску корист односно да оштети тужиоца чије је имовинске интересе заступала и о чијој имовини се старала тужена је правноснажном пресудом Првог основног суда у Београду К 6363/13 од 29.03.2016. оглашена кривом за кривично дело злоупотреба поверења из члана 216. став 3. у вези става 1. Кривичног законика, па јој је изречена условна осуда. На основу налаза и мишљења судског вештака неуропсихијатријске струке утврђено је да тужилац може бити странка у поступку за шта је способан јер зна и разуме какве су последице овог спора, позитивне и негативне и способан је да изда пуномоћје свом адвокату у овом спору, разуме улогу пуномоћника и схвата значај последице давања пуномоћја. Утврђено је да се инвалидитет тужиоца односи на његову радну, а не на пословну способност, да тужилац има флукутирајућу постојаност пажње, али не у том степену да не би могао да рачуна и схвати вредности које се изражавају бројевима и да разликује заштиту својих имовинских интереса од других послова, да није ментално конфузан. Вештачењем вештака за економско-финансијске струке утврђени су трошкови које је тужилац имала када је помагала тужиоцу (у три варијанте) из изјашњења судског вештака економско-финансијске струке утврђено је да налаз представља тачан доказ само уколико се утврди да је тужена плаћала рачуне, јер из садржине достављених рачуна је утврђено да сви гласе на тужиоца као уплатиоца.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања првостепени суд је на основу одредбе члана 13. ЗПП по којој је у парничном поступку суд у погледу постојања кривичног дела и кривичне одговорности учиниоца везан за правноснажну пресуду кривичног суда којом се оптужени оглашава кривим, обавезао тужену да тужиоцу врати примљени износ девиза од 67.500 евра и 10.000 евра са затезном каматом од времена пријема све у динарској противвредности позивом на одредбе чланова 210 и 214, Закона о облигационим односима. Одбијен је као неоснован компензациони приговор тужене за износ трошкова оспособљавања стана тужиоца за становање од 40.832,54 евра и осталих трошкова око издржавања тужиоца у смислу члана 341. тачка 2. ЗОО имајући у виду да је тужена бесправно задржала новац од продаје тужиочевих станова,

док у смислу члана 231. ЗПП није понудила доказе да је имала трошкове око издржавања тужиоца, у вези са негом тужиоца, као и трошкове на име улагања у његов стан.

Другостепени суд је одлучујући о жалби тужене прихватио правно становиште првостепеног суда у погледу одлуке којом је тужена обавезана да тужиоцу исплати новчани износ од 60.750 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Међутим, преиначио је првостепену пресуду у погледу одлуке о камати на износ од 60.750 евра, налазећи да тужилац има право на камату од 19.03.2007. године до 24.12.2012. године, по стопи коју прописује Европска централна банка, а од 25.12.2012. године до исплате камату по стопи прописаној Законом о затезној камати, све обрачунато у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Другостепени суд, применом одредбе члана 394. ЗОО, преиначио првостепену пресуду, тако што је обавезао тужену да уместо наведеног износа од 10.00,00 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС, исплати тужиоцу износ од 20.000 конвертабилних марака са каматом по стопи Европске централне банке за период од 23.05.2007. године до 24.12.2012. године, а за период од 25.12.2012. године до исплате затезну камату по стопи прописаној Законом о затезној камати све обрачунато у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Првостепена пресуда је укинута у делу којим је тужена обавезана да тужиоцу врати примљени износ од 6.750 евра у динарској противвредности са припадајућом каматом (износ добијен на име капаре приликом продаје стана у ул. ... бр ..) и у односу на трошкове поступка.

По оцени Врховног суда, становиште другостепеног суда је правилно.

По општем правилу за стицање без основа из члана 210. Закона о облигационим односима (ЗОО) кад је неки део имовине једног лица прешао на било који начин у имовину неког другог лица, а тај прелаз нема свој основ у неком правном послу или у закону, стицалац је дужан да га врати, а кад то није могуће - да накнади вредност постигнутих користи. Према члану 214. тог закона, када се враћа оно што је стечено без основа морају се вратити плодови и платити затезна камата и то, ако је стицалац несавестан, од дана стицања, а иначе од дана подношења захтева. Ако новчана обавеза гласи на плаћање у некој страној валути или злату, њено испуњење се може захтевати у домаћем новцу према курсу који важи у тренутку испуњења обавезе (члан 395.).

Имајући у виду околност да тужена није тужиоцу предала новац од продаје његових станова већ га је бесправно задржала у обавези је да тужиоцу врати новац добијен од продаје тих станова, стечен без основа. Наиме, у конкретном случају, радња и њена последица представљају биће кривичног дела, за које је тужена правноснажном пресудом кривичног суда оглашена кривом. По овој пресуди, тужена је 19.03.2007. године, када је закључен уговор о продаји стана у ул. ... и 23.05.2007. године, када је закључен уговор о продаји стана у ... противправно присвојила 60.750 евра (износ купопродајне цене 67.500 евра умањене за износ капаре од 6.750 евра) и 20.000 конвертабилних марака, који новац припада тужиоцу, па тужилац основано тражи исплату како износа главнице, тако и затезне камате почев од дана присвајања новца, све у динарској противвредности према курсу који важи у тренутку испуњења обавезе.

Поред тога, применом одредбе члана 394. ЗОО када обавеза има за предмет своту новца дужник је у обавези да исплати онај број новчаних јединица на који

обавеза гласи осим када закон одређује нешто друго. Тужила је закључила уговор о продаји тужиочевог стана у ... и без правног основа задржала износ купопродајне цене од 20.000 конвертабилних марака, а тужилац није био овлашћен да изврши једнострану конверзију тог износа у евре већ је овлашћен да од тужене по основу стицања без основа потражује новчани износ у оној валути у којој га је тужена бесправно присвојила. Међутим, супротно наводима ревизије, иако је тужилац је извршио једнострану конверзију у моменту подношења тужбе, тражећи тужбеним захтевом уместо дугованог износа у конвертибилним маркама његову противвредност у еврима у динарској противвредности по средњем курсу НБС, правилна је одлука другостепеног суда. У таквој ситуацији, и по оцени Врхоног суда, неправично је ускратити тужиоцу право на судску заштиту, само зато што тужбени захтев није постављен у валути у којој је тужена бесправно присвојила новчани износ, већ у противвредности валуте евро (уз захтев за исплату у динарској противвредности). Ово с тога јер је услед једнострано извршене конверзије на наведени начин, у захтеву за исплату новчане обавезе која гласи на (динарскупротиввредност) 10.000 евра, садржан и захтев за наплату дугованих 20.000 конвертибилних марака (у динарској противвредност), на који обавеза и гласи, а на који износ је тужиоцу правилно досуђена камата.

Следом наведеног, досуђењем износа у конвертибилним маркама у динарској противвредности, тужбени захтев није прекорачен и одлука је донета у границама захтева стављеног у поступку у смислу члана 3. став 1. Закона о парничном поступку. Истовремено постигнута је и сврха намирења и испуњење дуговане новчане обавезе сагласно начелу једнаке вредности узајамних давања из члана 15. Закона о облигационим односима.

Без утицаја су наводи ревизије којима се указује на погрешну примену материјалног права, јер је почев од 01.01.2002. године, на основу одлуке о условима и начину замене страних средстава плаћања за евро („Службени лист СРЈ“ бр. 71/2001), евро средство плаћања у 12 земаља Европске монетарне уније, па се, сходно наведеној Одлуци, на евро плаћа камата по стопи коју прописује Европска централна банка у динарској противвредности по званичном курсу Народне банке Србије. То значи да је тужена дужна да на износ главног дуга исплати камату по стопи коју прописује Европска централна банка почев од 19.03.2007. године до 24.12.2012. године, а од 25.12.2012. године, када је ступио на снагу Закон о затезној камати („Службени гласник РС“ бр. 119/12 од 17.12.2012. године), по стопи која је прописана одредбом члана 4. став 1. и члана 5. Закона о затезној камати односно у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за 8 процентних поена, која се обрачунава на износ главног дуга који гласи на евре, а исплаћује се у динарима, а за период од 25.12.2012. године затезну камату по стопи прописаној Законом о затезној камати, како то правилно закључује и другостепени суд.

Супротно ревизијским наводима, правилна је и одлука о истакнутом компензационом приговору донета правилном применом одредбе члана 341. став 2. ЗОО и правила о терету доказивања сходно члану 231. ЗПП.

Из наведених разлога, неосновано се ревизијом тужене указује на погрешну примену материјалног права.

Како је другостепени суд за своју одлуку дао јасне и потпуне разлоге, које Врховни суд у свему прихвата као правилне, супротни наводи ревизије који представљају понављање навода истицаних у жалби на првостепену одлуку нису основани. Осим тога, осталим ревизијским наводима се оспорава оцена изведених доказа због чега се ревизија не може изјавити, према члану 407. став 2. ЗПП, те их овај суд неће детаљно образлагати у складу са одредбом члана 414. став 2. ЗПП.

Из изнетих разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучено је као у изреци.

Председник већа - судија
Мирјана Андријашевић, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић